

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ТЕОРІЇ ПРАВА ТА ДЕРЖАВИ

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ
СУЧАСНОЇ ЗАГАЛЬНОТЕОРЕТИЧНОЇ ЮРИСПРУДЕНЦІЇ

матеріали
університетської конференції

28 листопада 2025 року

м. Одеса

2. Greif A. Cultural Beliefs and the Organization of Society: A Historical and Theoretical Reflection on Collectivist and Individualist Societies. The Journal of Political Economy. 1994. № 102. P. 912–950.

3. Манько Д.Г. Технології та алгоритми юридичної діяльності : дис. ... д-ра юрид. наук. Одеса, 2020. 460 с.

Ключові слова: держава, інститут, інституціоналізація, функції держави, юридизація.

Keywords: state, institution, institutionalization, functions of the state, juridization.

Березневич Влада Олексіївна

Національний університет «Одеська юридична академія»

доктор філософії в галузі права

ПРОЯВИ СУЧАСНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ ДЕРЖАВИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У сучасних умовах соціально-політичного розвитку окремих країн, загальної глобалізації та зростання інтеграційних процесів виникає необхідність нового теоретико-правового підходу для обґрунтування різних аспектів поняття "суверенітет". Ця потреба виникає внаслідок зміни сприйняття класичного розуміння суверенітету в умовах сучасного світу [1, с. 784].

У світі концепція суверенітету держави стає об'єктом уваги для дослідників, політиків і громадськості. Цей складний термін включає безліч аспектів, які постійно еволюціонують під впливом подій і викликів, що визначають глобальне політичне та економічне поле.

Класичне розуміння суверенітету стало об'єктом активної критики з боку представників теорій «обмеженого», або «розмитого», суверенітету. Адже за минулі століття багато що змінилося в світі, проте зміни покищо не вплинули на сутність і значення суверенітету в практиці конституційно-правового

будівництва.

У контексті поступової глобалізації, сутність та характеристики суверенітету держав зазнають швидких змін. Для вирішення світових проблем державам доводиться об'єднуватися, формувати союзи, спільноти, регіональні структури колективної безпеки і т.д. На тлі цих явищ, багато вчених висловлюють критику щодо трактування та важливості суверенітету в сучасному світі, і визнають необхідність перегляду цього поняття. В результаті спостережень за цими явищами, багатовікова правова наука переживає методологічну кризу в розумінні природи державного суверенітету.

Розширення даної тези може включати розгляд необхідності адаптації концепції суверенітету до нових реалій, врахування впливу міжнародних угод та обов'язків на рішення національних питань, а також обговорення ролі міжнародного співтовариства у визначенні меж суверенітету держав. Крім цього, адаптація концепції суверенітету до нових реалій вимагає розгляду та узгодження його з сучасними глобальними та регіональними викликами та як наслідок створення нових концепцій. Ось деякі з них:

- Цифровий суверенітет є одним із ключових аспектів, що потребують уваги дослідників. Зі зростанням цифровізації суспільства та економіки держави стикаються з новими викликами, пов'язаними з контролем за інформаційними просторами. Основні аспекти розвідок стосовно цифрового суверенітету можуть включати такі питання як: Кібербезпеку, Захист особистих даних, Суверенітет даних, Розвиток власних цифрових технологій, Електронне урядування, Кіберсуверенітет, Медіа та інформаційний суверенітет.

Аналіз того, як цифрові технології впливають на кібербезпеку, приватність громадян та цифрову незалежність, є невід'ємною частиною досліджень у цій сфері [2, с. 48].

- Економічний суверенітет. У цьому контексті дослідники звертають увагу на вплив глобалізації та торговельних відносин на здатність держав контролювати свою економіку. Торгові війни, фінансові інститути та міжнародні економічні відносини формують складну динаміку, яка потребує нових стратегій

у забезпеченні економічної незалежності [3].

- Проблеми міграції і суверенітету займають центральне місце в дослідженнях, що стосуються політичного ландшафту, що змінюється. Масова міграція порушує питання кордонів, правил прийому біженців та впливу міграції на соціальні та економічні структури суспільства. Аналіз впливу міграційних потоків на суверенітет країн стає невід'ємною частиною дискурсу [4, с. 365].

- Екологічний суверенітет. Дослідники даної площини суверенітету, фокусують увагу на тому, як держави можуть забезпечити суверенітет в управлінні природними ресурсами та протистояти глобальним екологічним викликам. Питання сталого розвитку, зміни клімату та екологічної безпеки стають невід'ємною частиною обговорення суверенітету у світі .

- Геополітичний суверенітет. Сучасна геополітика та міжнародні відносини також відіграють важливу роль у визначенні суверенітету держав. Багатополярність світового порядку, боротьба за вплив та зрушення у балансі сил створюють нові виклики для збереження суверенітету в умовах глобальної взаємозалежності [5].

- Космічний суверенітет. Суверенітет у космосі є відносно новим напрямом досліджень. Зі зростанням інтересу до космічних досліджень та комерційних космічних активностей, питання контролю за космічними ресурсами та забезпечення суверенітету в космічному просторі стають актуальними.

- Транснаціональний суверенітет. Транснаціональні організації грають істотну роль формуванні правил міжнародних відносин. Дослідження, присвячені впливу участі держав у міжнародних організаціях з їхньої суверенітет, допомагають зрозуміти, які компроміси необхідні для участі у глобальних структурах.

- Технологічний суверенітет. У галузі біотехнологій та суверенітету дослідники аналізують вплив біотехнологічних розробок, включаючи генну інженерію та медичні технології, на суверенітет у галузі охорони здоров'я та біологічної безпеки. Нові можливості та виклики, пов'язані з біотехнологіями, є важливим аспектом досліджень у сфері суверенітету держав. Цікавим проявом

технологічного суверенітету є його безпосередня взаємодія з екологічними рішеннями в державі та екологічним суверенітом, оскільки технологічний суверенітет надає можливість управляти та встановлювати екологічні стандарти і вимоги, сприяючи поліпшенню якості навколишнього середовища.

- Національна безпека та суверенітет тісно пов'язані в умовах сучасних загроз. Аналіз оборони, кібербезпеки та інших аспектів національної безпеки стає невід'ємною частиною досліджень, спрямованих на суверенітет держави [6, с. 75].

- Соціокультурний суверенітет. Зрештою, соціокультурний суверенітет виділяється як важливий аспект, що стосується впливу культурних, мовних та освітніх факторів на суверенітет держави. Збереження та відтворення різноманітної спадщини (культурної, правової, наукової, архітектурної тощо) [7] стають ключовими питаннями у контексті збереження як загальної, так і правової ідентичності [8].

На завершення, слід констатувати, що дослідження сучасного суверенітету держави є багатогранний і складний ландшафт, що охоплює різні аспекти політики, економіки, екології та технологій. Еволюція цих напрямів досліджень тісно пов'язана із викликами, з якими стикаються держави в умовах сучасної глобальної спільноти. Важливо підкреслити, що динаміка суверенітету постійно змінюється під впливом стрімких подій, і дослідження у цій галузі відіграють важливу роль у формуванні стратегій майбутнього національного розвитку та розширення міжнародних відносин.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Саракуца М. О. Поняття та зміст державного суверенітету: визначення, становлення, розвиток. *Форум права*. № 4. 2010. С. 784–791. URL: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10cmover.pdf>
2. Калайда Ю. П. Забезпечення цифрового суверенітету в умовах геополітичного протистояння: кращі практики зарубіжного досвіду. *Інформація і право*. № 2(37). 2021. С. 145-154. URL: <http://il.ippi.org.ua/article/view/238363>

3. Тютюнникова С. В., Микитась В. В. Економічний суверенітет в умовах глобалізації: зміст та особливості модифікації. *Ефективна економіка*. № 5, 2016. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4947>

4. Міграційні процеси & економічне зростання: теорія каузальності та практика ефективного управління: монографія. Державна установа «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України», Львів, 2022. 472 с. URL: <https://ird.gov.ua/irdp/p20220004.pdf>

5. Демченков Я. Енергетична безпека: правила для нової ери. Українська правда. 14 Листопада 2022. URL: <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/11/14/693771/>

6. Тернавська В. М. Суверенноздатність держави в умовах глобалізаційних процесів. Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави. Харків, 2018. URL: https://univd.edu.ua/general/publishing/konf/30_11_2018/pdf/32.pdf

7. Ryazanov M. Translation of the legal heritage. KELM (Knowledge, Education, Law, Management). 2020. № 7(35).

8. Король К. М. Правова культура та формування правової ідентичності / К. М. Король // Європейський вибір України, розвиток науки та національна безпека в реаліях масштабної військової агресії та глобальних викликів XXI століття» (до 25-річчя Національного університету «Одеська юридична академія» та 175-річчя Одеської школи права) : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (м. Одеса, 17 червня 2022 р.) / за загальною редакцією С. В. Ківалова. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – Т. 1. – С. 126-128.

Ключові слова: держава, сучасна держава, суверенітет, сучасний суверенітет, цифровий суверенітет, екологічний суверенітет, транснаціональний суверенітет.

Keywords: state, modern state, sovereignty, modern sovereignty, digital sovereignty, ecological sovereignty, transnational sovereignty.

Секція 3 Тенденції та перспективи розвитку сучасної держави	55
Завальнюк Володимир Васильович.....	55
АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД У ДОСЛІДЖЕННІ ІНСТИТУАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ.....	55
Гаркуша Євген Олексійович	60
СПАДКОВІСТЬ ТА НОВИЗНА В ЕСТЕТИЦІ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ.....	60
Губніцька Валентина Віталіївна	63
ЕВОЛЮЦІЯ ТЕОРЕТИЧНИХ МОДЕЛЕЙ ДЕМОКРАТІЇ У СВІТЛІ РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ЛАДУ	63
Ковбасюк Степан Валерійович	67
ЮРИДИЗАЦІЯ ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВИ.....	67
Березневич Влада Олексіївна	71
ПРОЯВИ СУЧАСНОГО СУВЕРЕНІТЕТУ ДЕРЖАВИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ.....	71